

נקודה למחשבה

פרשת מטות

אם נחשוב על כך יש היגיון בהחלטה הישראלית. אנו מכירים את הטבעים שלנו, אנו יודעים שאם לא יוצבו לנו גבולות אויביקטיביים אנו עלולים למצוא את עצמנו בבעיה. אבל הטבע האנושי אינו מוכן לקבל את זה. החשק הפנימי שלנו הוא לתת לעצמנו מידי פעם 'לאבד את זה'. לזרוע עם החשקים והמאויים והאינסטינקטים ולקבור את המצפון עמוק באדמה. חלק ניכר ממערכת ההלכות היהודיות מספק גדרות וגבולות-גיזרה על מנת שאדם לא ימצא את עצמו מתמודד לבד מול האינסטינקטים שעלולים להיות חזקים ממנו.

בנות מדיין פגעו בנקודה הזו. הן ידעו שקשה עד בלתי-אפשרי לעמוד מול פיתויים ורצונות מבעבעים. אנשי מדיין ביקשו לפרוץ את הגדרים והכללים שבני ישראל שמו על עצמם על מנת שלא להגיע לפינות מהם אין דרך חזרה. והם הצליחו. הם הוציאו את בני ישראל החוצה, מחוץ לגבולות המוגנים והעמידו אותם בקרב האכזרי שבין מה שנכון למה שמתחשק. הקרב הוא אכזרי, ורבים-רבים נפלו.

והתוצאות לא איחרו לבא. ברגע שנפגעה רקמת החיים הרגישה, העם ראה איך שהכל מתמוטט. זה לא נושא של אשמה, זה עניין טכני. ברגע שבדברים לא מתנהלים כמו שהם אמורים להתנהל, הכל מתפרק.

מיד אחרי הנפילה הכואבת הזו מורה ה' למשה להדגיש בפני העם כי המלחמה עם המדיינים אינה מקומית. המלחמה הזו היא מלחמה של חיים. או שאתה מאבד את הגבולות, חושב לרגע שחיים ללא חוקים הם חלום ואז מתעורר ומגלה שאתה חי באנרכיה ושותף לכאוס מוחלט. או שאתה מתאפק. גם אם אתה לא מבין את הכללים ולא מצליח להסביר לעצמך למה זה חשוב, אתה נוהג על פייהם. כי אתה יודע שמי שקבע את הכללים הללו יודע הרבה יותר טוב ממך למה אתה פה. אתה יודע שכשאתה יושב עם עצמך לבד וחושב על זה, גם אתה תקרא שוב בקול 'נעשה ונשמע'.

פרשת פינחס מחדדת מהתחלה את הייחודיות של העם. היא חוזרת ומפרטת את המשפחות. מדגישה את החשיבות של הייחוס והמשפחתיות ביהדות. משם עוברת התורה לצורך בקביעת מקום מגורים, קרקע יציבה ומוגדרת. לאחר מכן אנו לומדים על הדרך בה המורשת עוברת והדרישות שעומדות בפני מנהיגי יהודי. פרשת פינחס מסתיימת במועדי ישראל, החגים שמבליטים ומחזקים את הברית הנצחית בין ה' לעמו. רק אחרי שהמערכת כולה מחדדת שוב הגיעה השעה להילחם במי שמנסה לערער את הסדר. במי שמנסה לטעון לחופש ולחיים משוחררים אך למעשה יוצר כאוס וטירוף מערכות.

אבל רגע לפני המלחמה חשוב להבהיר דבר נוסף. כוחה של מילה. יש לאדם אחריות לכל מה שיוצא מפיו. היכולת לחיות על פי כללים למרות הקושי נובעת מכך שאדם יודע שאין 'סתם'. אין מילים שמופרחות לאויר בלי כיסוי. חברה מתוקנת בנויה על אמון בין אנשים, והאמון הזה מתחיל כשאדם מחשיב את עצמו ואת מה שהוא אומר. 'לא יחל דברו'.

הכניסה הראשונית לברית עם אלוקים נעשתה מכוחן של שתי מילים. נעשה ונשמע. למילים יש כח. ואם למילים יש כח הרי אומר שלאומר יש כח. הכללים אינם מאבדים את הפרט, חלילה. הם אינם עוצרים את החופש לבחור. הפוך. הם נותנים לאדם את חירותו. את היכולת להשקיע בעצמו ולעשות את מה שהכי טוב לו.

פרשת מטות פותחת בשני עניינים הנראים לא קשורים זה לזה כלל.

החלק הראשון של הפרשה מתייחס לדיני הנדרים והשבועות. **איש כי ידך נדר לה' או השבע שבעה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (במדבר, לג, ג).**

אדם שמתחייב לעשות משהו, בין אם זה ביחס לאלוקים, לחבריו או לעצמו, מחוייב לעמוד מאחורי המילה שלו. 'לא יחל דברו', אסור לאדם להתייחס לדיבורים ולהתחייבויות שלו כאל דבר-חולין, 'דברים בעלמא'. ככל היוצא מפיו יעשה.

מייד לאחר דיני הנדרים והשבועות עוברת התורה לנושא אחר לחלוטין. מלחמת מדיין. כך אומר ה' למשה: **נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמך (במדבר, לד, ב).**

בסוף פרשת בלק למדנו על כך שבנות מדיין החטיאו את בני-ישראל. פרצו את גבולות המשפחה, גרמו לעם לעבוד עבודת אלילים והביאו לתוצאות קשות של מוות ומגיפה.

כעת מצווה האלוקים לנקום. להילחם בחזרה. זו המלחמה האחרונה אותה מוביל מנהיג העם משה, רגע לפני שהוא הולך לעולמו והעם ממשיך בלעדיו.

נראה כי פרשת הנדרים משמשת כעין הקדמה למלחמת מדיין. נראה כי רק אחרי שהעם הפנים כראוי את דיני הנדרים והשבועות היה נכון לצאת למלחמה. מדוע? מה הקשר?

על מנת להבין זאת כדאי שנחזור לרגע אל תחילתה של הפרשה הקודמת, פרשת פינחס.

הפסוקים המופיעים בפרשתנו אינם הראשונים המצווים את משה לצאת ולהילחם בבני מדיין. מייד אחרי המגיפה שהתחוללה בעקבות בנות מדיין אנו שומעים כיצד משה מצווה לצאת אל המלחמה ולהכות את המדיינים: **צורו את המדיינים וההייתם אותם (במדבר, כה, יז).**

צורו היינו 'הפוך אותם לצוררים'. אל תתייחס למלחמה זו כאל מלחמה חד-פעמית, אפיזודה חולפת. ממש לא. תוודא שעם ישראל מבינים שהאידיאולוגיה המדיינית מנוגדת בתכלית לכל מה שהיהדות מייצגת. תדאג שכולם יבינו שיש כאן מלחמה עקרונית בין שיטת מדיין לבין שיטת ישראל.

היינו מצפים שמיד אחרי ציווי חד-משמעי כזה תחל המלחמה. אך לא. התורה עושה הפסקה ארוכה. כמעט כל פרשת פינחס וראשיתה של פרשת מטות עוסקות בנושאים שונים, פירוט משפחתי, חלוקת נחלות, מינויו של יהושע בן נון, מועדי ישראל ועכשיו גם דיני הנדרים. רק אחרי שסיימנו עם הנושאים הללו שבה התורה לנושא בו פתחנו, מלחמת מדיין.

מה קורה פה?

תורת ה' שירדה מסיני הביאה בשורה חדשה לעולם. עם שלם נכנע מרצונו ומקבל על עצמו מערכת חוקים חיצונית שתכווין את דרכו מכאן ואילך. בקריאת 'נעשה ונשמע' בוחר העם-היהודי לכרות ברית-נצח עם בורא העולם. כאיש אחד מחליטים היהודים להכריז בקול גדול הכרזה שהעולם טרם שמע דוגמתה: אנחנו מקבלים את העובדה שאיננו מבינים לבד את מטרת העולם ואת תפקידנו בעולם. אנחנו חפצים להיות כפופים לחוקי התורה ולמצוותיה. אנו מעוניינים שה' יכפה עלינו את דעתו ואת דרכו כי אנחנו יודעים שזה מה שהכי טוב עבורינו.

ההכרזה הזו מזעזעת את העולם. מי לא רוצה להיות אדון לעצמו? מי רוצה שמישהו אחר ישרטט לו את הגבולות?